

Als kind heeft Schwantes reeds bijzondere interesse voor de archeologie aan de dag gelegd; op jeugdige leeftijd verrichtte hij reeds systematische wetenschappelijke onderzoeken. Hij was toen vrijwel op zichzelf aangewezen; aan de hogescholen waren nog geen faculteiten voor de prehistorie. Een belangrijk gedeelte van het boek kwam dan ook zonder hulp „van buiten” tot stand.

Zo is „Duitslands Oergeschiedenis” ontstaan; de schrijver splitste de stof in drie gedeelten, te weten oer-, voor- en vroege geschiedenis. De eigenlijke oergeschiedenis omvat de oude en de middensteentijd; de voorgeschiedenis de neolithische periode en de metaal- (brons- en ijzer-) tijd; en tenslotte is er de vroege geschiedenis, die zich van de voorgaande perioden daardoor onderscheidt, dat de eerste op schrift gestelde getuigenissen over het leven in Midden- en Noord-Europa verschijnen, zij het dan aanvankelijk nog zeer schaars. „Tot het einde van de vroege geschiedenis zijn we nog in belangrijke mate op de onderzoekingsmethoden aangewezen, die ten aanzien van de eigenlijke oergeschiedenis worden toegepast”, schreef Schwantes, toen hij de titel van zijn boek nader definiëerde.

„Deutschlands Urgeschichte” is een indrukwekkend document geworden van 's mensen ontwikkelings- en cultuurgeschiedenis in deze streken. Tal van beroemde vondsten en hun betekenis voor de kennis van het verleden worden uitvoerig beschreven. Het boek is rijk geïllustreerd met uitstekende foto's en tekeningen — er zijn zelfs meer afbeeldingen dan pagina's. Wel missen we enkele mooie dingen, als bijvoorbeeld de vermaarde gouden beker van Gölenkamp in de graafschap Bentheim, en de literatuurlijst is niet in alle opzichten up-to-date meer, als we deze vergelijken met de tekst, die het wel is. We missen o.a. de publikaties van Rust en Schwabedissen, die in de laatste tijd veel baanbrekend werk hebben verricht en daarbij opzienbarende ontdekkingen hebben gedaan. Dat neemt echter niet weg, dat Schwantes' werk van grote betekenis is, en waard om ver over de grenzen van zijn land te worden gelezen.

H. Krul.

DE STENEN SPREKEN.

Onder het opschrift „De stenen spreken” heeft de schrijver van de rubriek „draaiboek” in „De Volkskrant” van dinsdag 20 maart 1956 o.a. de volgende regelen gewijd aan de persoon van prof. dr. W. J. Jongmans te Heerlen:

„Het bericht over die versteende boom, 455 meter onder de grond in de mijn „Maurits”, heb ik eens doorgepraat met prof. dr. W. J. Jongmans (77), wereldvermaard paleobotanist bij het Geologisch Bureau in Heerlen. Want het is alweer vier jaar geleden dat mijnwerkers op de 410 meterdieping van de „Emma” een oerwoud hebben ontdekt. Al kolen delvend kropen zij toen over de grond van een miljoenen jaren oud bos. Boven hun hoofden telden zij honderden „klokken”, dat zijn de onderste stukken van de stammen van lepidodendrons of wolfsklauwbomen. Er waren stammen bij van 30 centimeter en woudreuzen van meters dik. De dikste was vijf meter in doorsnee.

Mijnwerkers houden niet van die „klokken”, want die raken gemakkelijk los uit het omringende gesteente. Maar voor prof. Jongmans was het oerbos een buitenkansje. Een halve eeuw wandelt deze geleerde nu al door de wouden, die de natuur in de loop van tientallen miljoenen jaren in de aarde heeft ingeblikt . . . .

. . . . Praat niet over vijftig jaar met een paleoloog. Een halve eeuw is maar een nietig onderdeel van een seconde in de geschiedenis van de aarde. Hij vertelt u niet, dat hij van '21 tot '50 directeur van het Geologisch Bureau is geweest en van '32 tot '50 buitengewoon hoogleraar aan de Groningse universiteit; noch dat hij vele geleerden over de gehele wereld, die hem bewonderen, tot gids heeft gediend langs de varens, paardestaarten, wolfsklauwen en andere planten, waarvan hij in kolen- en aardlagen de afdrukken en overblijfselen heeft gevonden . . . .

. . . . De professor is nu 77, maar gaat door met zijn onderzoeken in een wereld, waar de term „pensioengerechtigde leeftijd” zeer onwettelijk aandoet. Professor Jongmans bezit de onverwoestbare jeugdigheid en vitaliteit, die het leven op aarde kenmerkt en waarvan de stenen op zijn bureau spreken.”